

Dana's Togt omkring Jorden 1928-30.

**Dana's Togt omkring Jorden 1928-30.
Af Johannes Schmidt og Deltagerne i
Ekspeditionen. (26×19 cm, 268 Sider,
280 Billeder og Kort). Gyldendalske
Boghandel, Nordisk Forlag, Køben-
havn 1931.**

Selv om Videnskaben som Helhed er international, er der dog i Naturforskningen to Gebeter, hvor dansk Indsats i særdeles Grad bærer Verdenspræg, nemlig Grønlandsforskningen og Studiet af Havene. Paa begge disse Felter har Danmark i de sidste 100 Aar bragt store Ofre, og takket været en Række fremragende Forskeres Dygtighed og Handlekraft hjemført Resultater af stor og blivende Værdi.

„Carlsbergfondet“s oceanografiske Ekspedition Jorden rundt under Ledelse af Professor Johannes Schmidt er en af de betydeligste Indsatser i dansk naturvidenskabelig Forskning og fortjener at kendes af alle Danske.

Initiativet til dette store Foretagende udgik fra Professor Johs. Schmidt og afdøde Professor C. H. Ostenfeld; den økonomiske Basis for Ekspeditionen blev tilvejebragt først og fremmest gennem meget store Tilskud fra Carlsbergfondet; Havundersøgelsesskibet „Dana“ stilledes af Marineministeriet til Disposition, ligesom Ministeriet stillede Personel til Raadighed fra Marinen og fra Havundersøgelserne.

Forarbejdet udførtes af en Komité under Præsidium af Professor Ostenfeld og Admiral Amdrup; Hans Kongelige Højhed Prins Valdemar overtog Hvervet som Ekspeditionens Protektor.

Foruden Lederen, Professor, Dr. Johannes Schmidt, deltog følgende Videnskabsmænd i Ekspeditionen:

Zoologerne: Dr. phil: P. Jespersen, Dr. phil. A. V. Tåning og mag. scient. A. F. Bruun, Fysikeren cand. mag. Helge Thomsen og

Botanikeren mag. scient. E. Nielsen. Endvidere assisterede Skibslæge N. C. Andersen, Reservelæge i Marinen J. Strøyberg samt Søminemester G. Mou ved det videnskabelige Arbejde. I kortere Perioder deltog Botanikeren Professor Ove Paulsen, Fysikeren Dr. J. N. Nielsen og Zoologen Dr. R. Spärck i Ekspeditionen. „Dana“ førtes af Kaptejnerne G. Hansen og H. C. Christensen.

Ekspeditionen varede fra 14. Juni 1928 til 30. Juni 1930 og udførte

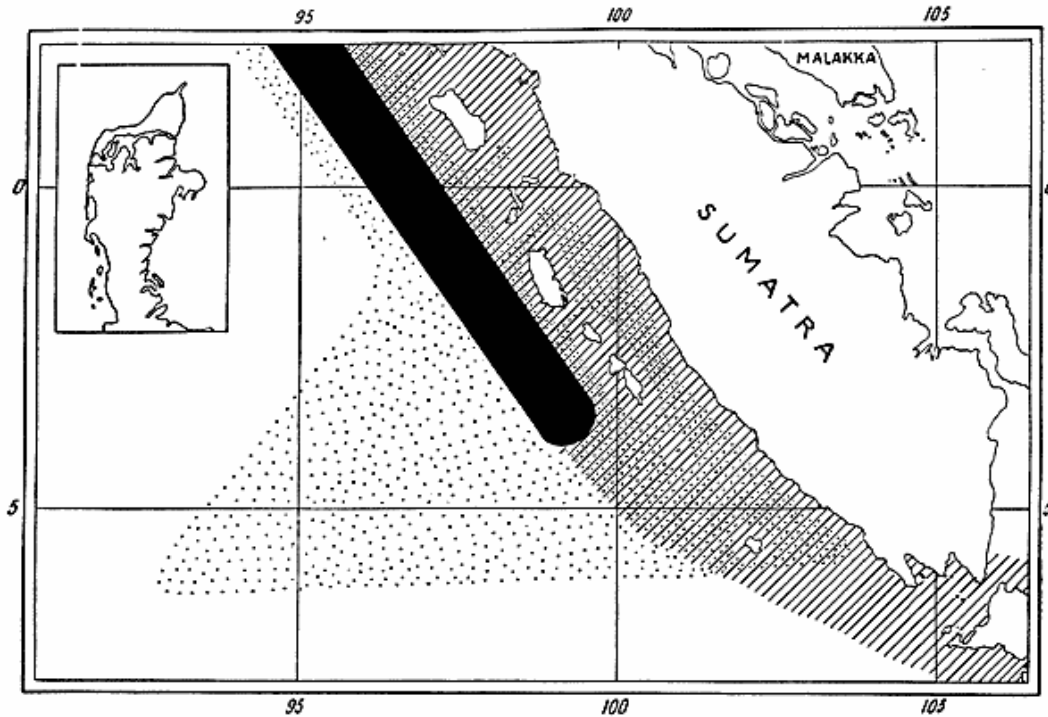

Fig. 1. Resultatet af Dana's Aaleundersøgelser Vest for Sumatra. (Til Sammenligning med Fig. 2). Sort: Spøde Larver, prikket: større Larver, skraveret: Glasaal. Det sorte Omraade, hvor Aalene yngler, ligger tæt ved Land, saa at Aalene kun har kort Vej til Ynglepladserne. Mod Syd stopper Larverne op omtrent paa Højde med Sunda Strædet. Det Omraade, hvor Jylland i samme Maalestok som Hovedkortet er indtegnet, blev ikke undersøgt af Dana.

i denne lange Tid et overordentlig stort videnskabeligt Arbejde, hvis Resultater nu er under Bearbejdelse og efterhaanden vil blive offentliggjort paa et Verdenssprog.

Opgaverne var mangfoldige, men koncentreredes navnlig paa Undersøgelser vedrørende Havenes Dyr- og Planteliv. Som naturligt var efter de epokegørende og verdenskendte Resultater af Professor Johs. Schmidts tidligere Undersøgelser over Aalens Udvikling og Vandring i det atlantiske Ocean, maatte et af Undersøgelsens Brændpunkter blive at forsøge at komme til Klarhed over, hvorledes de tilsvarende Forhold er hos de Aaleformer, der bor i de andre Oceaner og de tilstødende ferske Vande.

Om disse Studier, der nu har strakt sig over mere end 25 Aar, har Lederen af Ekspeditionen skrevet et kort, men overordentlig instruktivt og interessant Afsnit af nærværende Beretning (Kapitel 13, p. 228—241).

Nogle af Resultaterne ses paa de medfølgende Kort.

Sumatra-Aalen og Europa-Aalen har den samme Ejendommelighed, at de vandrer ud paa dybt Vand for at forplante sig, men medens

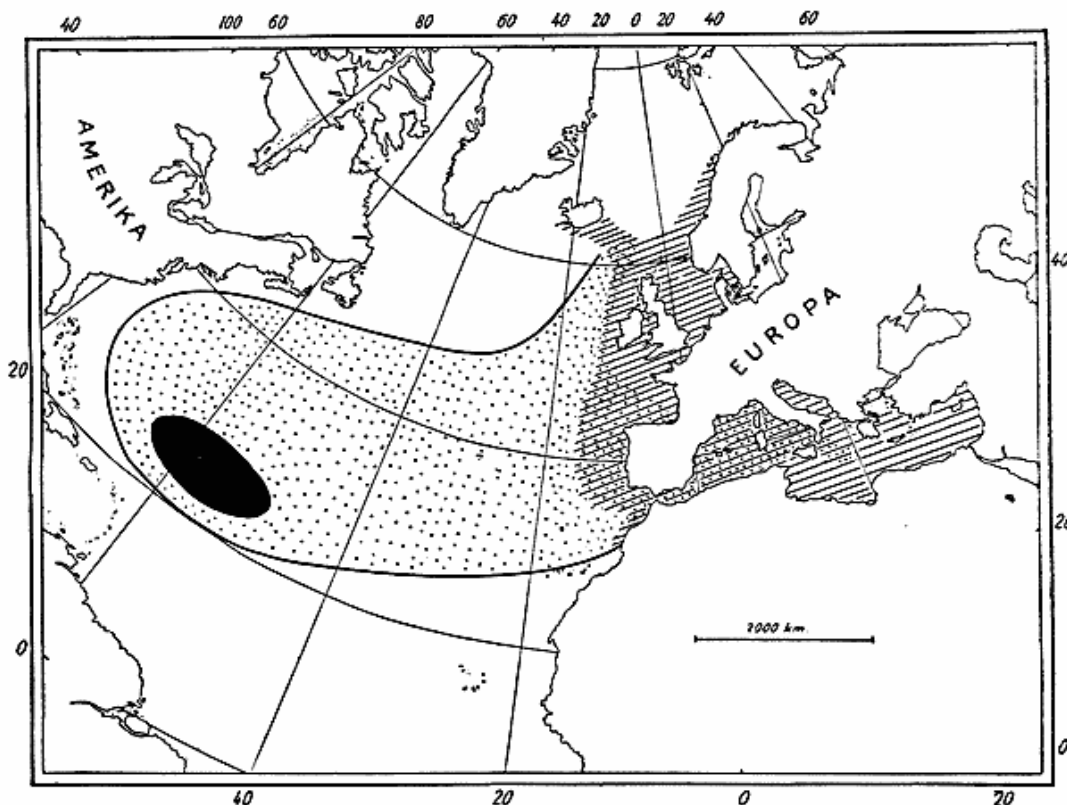

Fig. 2. Den europæiske Aal (til Sammenligning med Fig. 1). Sort: Spæde Larver (Ynglepladserne). prikket: større Larver, skraveret: Glasaal. Bemærk den store Afstand mellem det sorte og det skraverede Omraade. Kortet viser, at Europas Aal, i Modsætning til Sumatras, har en meget lang Vej til Ynglepladserne.

den europæiske Aal vandrer flere Tusinde Kilometer helt ned til Sargasso-Havet, behøver Sumatra-Aalen kun at vandre ud til den dybe Mentawei-Grav, et Par Hundrede Kilometer fra Kysten for at finde de for sin Forplantning ønskelige Naturbetingelser.

Dette medfører atter, at Yngelens Vandringer bliver forskellige i de to Omraader, idet den europæiske Aal i saa Henseende kommer til at staa som en biologisk mere specialiseret og højere staaende Type. „Ved sit Larvestadiums enestaaende Langvarighed har den faaet en Vandre-Evne — allerede som pelagisk Yngel — der ikke

alene overgaar dens Slægtninge, de andre Ferskvandsaal, men maa-
ske alle andre Fiskes. En Vandre-Evne, der har muliggjort, at denne
Fiskeart — uden i Yngletiden at bryde den Tradition, der bundet i
Slægtens tropiske Oprindelse — har kunnet forlade de varme Zoner
og til Jagtgrunde under Opvæksten bemægtige sig et helt Kontinent
paa den anden Side Oceanet". (Johs. Schmidt).

Desuden er der hjemført et umaadeligt Materiale, Indsamlinger
af Dyr og Planter, Maalinger af Havdybder, Temperatur, Saltholdig-
hed og meget andet, som, naar engang Bearbejdelsen er til Ende, paa
mangfoldige Maader vil bidrage til at forøge vor Viden om Havet
og de deri levende Organismer.

Paa flere Punkter er det allerede nu muligt at skimte nogle af
de paa disse Omraader indvundne Resultater. Saaledes bør nævnes,
at „Dana"s Maalinger i Atlanterhavet ud for den pyrenæiske Halvø
og i Gibraltar-Strædet nu med endelig Sikkerhed har fastslaaet, at
Gibraltar-Strædet fører to Hovedstrømme, en indgaaende Overflade-
strøm og en udgaaende Bundstrøm, og at den sidstnævnte efter sin
Passage gennem det lavvandede Stræde sænker sig og fortsættes
i. ca. 1000 m Dybde som et Mellemlag af salt Middelhavsvand, der
kan forfølges langs Portugals Kyst op gennem den spanske Sø helt
op til Irland.

Dana-Ekspeditionen har imidlertid ikke blot været en videnska-
belig Ekspedition, men har ogsaa haft den maaske ikke mindre be-
tydningsfulde Opgave at repræsentere Danmark rundt om ved fjerne
Kyster, at knytte internationale videnskabelige Forbindelser og navn-
lig at bringe de Danske, der lever deres Liv i det Fremmede, en
Hilsen fra Fædrelandet og derigennem styrke de Baand, der knytter
dem til Danmark.

Man faar under Læsning af Bogen et stærkt Indtryk af, at ogsaa
denne Del af Opgaven er løst paa en saadan Maade, at Ekspeditionen
fortjener Nationens Tak og Anerkendelse.
